

Министерство
на образованието и науката

АЗ·БУКИ

Национално издателство
за образование и наука

**БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
И ЛИТЕРАТУРА**

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • номер 1

ИСТОРИЯ

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • номер 1

**МАТЕМАТИКА
И ИНФОРМАТИКА**

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • номер 1

**ПРЕДУЧИЛИЩНО
НАЧАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ
Педагогика**

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • номер 1

**ХИМИЯ
ПРИРОДНИТЕ НАУКИ
В ОБРАЗОВАНИЕТО**
астрономия
биология
география
физика

**ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ**

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • номер 1

**СТРАТЕГИИ
НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА
И НАУЧНАТА ПОЛИТИКА**

Научнообразователно списание
• година XX, 2012 • номер 1

Философия

Българско научно-методическо списание
• година XXI, 2012 • номер 1

**Чуждоезиково
обучение**

Научно-методическо списание
• година XXXV, 2012 • номер 1

Избрано

от текстовете, публикувани в списанията
на Национално издателство

АЗ·БУКИ

www.azbuki.bg

7

15 – 21 февруари 2018 г.

Ученици казват „не“ на цигарите

Откъс от „Тютюнопушене или здраве – изберете сами“

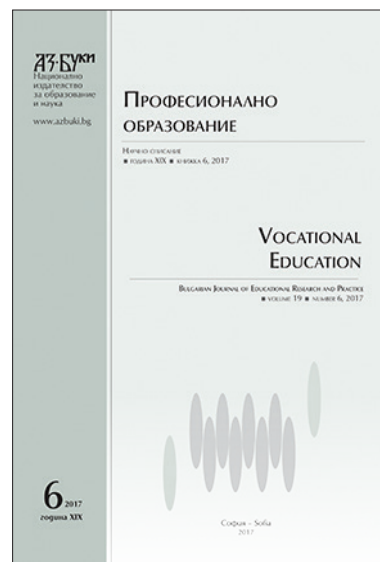
Ученически съвет и XII^в клас

Средно училище „Пенчо П. Славейков“ – София

Тютюнопушенето е една от доказаните водещи прегодворатими причини за болестност и смъртност. По данни на Световната здравна организация (СЗО) всяка година над 5 милиона души в целия свят умират преждевременно от заболявания, свързани с тютюнопушенето, като до 2030 година смъртността се очаква да достигне до 8 милиона годишно. Много от бъдещите жертви днес са деца, което означава, че в следващите 20 години 500 милиона, сега живи и здрави деца и юноши, ще бъдат убити преждевременно от тютюна. България попада в класация на „Уолстрийт гъжърнъл“ с 10-те страни в света с най-голям дял пушачи от населението за 2012 година. Страната ни е посочена на пето място в списъка, съставен на базата на данни на Американското дружество по ракови заболявания и Световната белогробна фондация.

Резултатите от „Глобално проучване на тютюнопушенето при младите хора“ – България 2002 и 2008 година показват тревожна тенденция при разпространение на тютюнопушенето сред учениците в страната. Наблюдава се широко разпространение на тютюнопушенето с преобладаване при момчетата, както и снижаване на възрастовата граница на започване на пушенето. Около половината от учениците (58,8%) са експериментирали с цигари. Броят на момчетата превишава този на момчетата, особено в София. Броят на учениците, опитвали да пушат, нараства от 47,2% при 13-годишните, до 66,3% при 15-годишните. През 2008 г. над 25% от децата са опитвали първата си цигара, преди да навършат 10 години. Тревожен е фактът, че в групата на непушачите почти всеки

Заглавието е на редакцията

www.vocedu@azbuki.bg

Главен редактор

Проф. д-р Тоня Георгиева
E-mail: tonia@au-plovdiv.bg

Редактор

Николай Кънчев
0888 81 56 45

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: vocedu@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Професионално образование“, кн. 6/2017:

МЕТОДИКА И ОПИТ

Спортът – алтернатива на агресивното поведение / *Татяна Янчева*

Форми и политически инструменти за стратегическо направляване на образователни институции и спортни организации / *Иван Сандански*

Тютюнопушене или здраве – изберете сами / *Ученически съвет и XII^в клас на Средно училище „Пенчо П. Славейков“ – София*

Щастливи и здрави заедно / *Гергана Петрова, Анета Русева*

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Бизнес план за създаване на пчелин / *Наталия Стоянова*

Описание на практическа работа с програмата „Енвижън“ в обучението по математика във втори клас / *Светлана Колева*

ПИСМА ДО РЕДАКТОРА

Мобилното приложение VEO и опитът на един български директор / *Снежана Ангелова*

ХРОНИКА

ЕК приема инициатива за насърчаване на чиракуването в Европа / *Генерална дирекция „Заетост, социални въпроси и приобщаване“ на ЕК*

ПЪТЯТ КЪМ УСПЕХА

Основни видове RAID конфигурации за обезпечаване сигурността на данните / *Христо Йорданов*

Информационна сигурност и технологии за защита в IP мрежите / *Цветан Митов*

УЧИЛИЩЕ ЗА УЧИТЕЛИ

Днес представяме: Професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Николай Хайтов“ – Варна

93 години ПГГСД „Николай Хайтов“ – гимназия с традиции, доказана във времето / *Мария Георгиева, Мая Рогашка*

Дуалното обучение – мираж или реалност / *Мария Георгиева*

Партньорство с родителите на ученици със СОП / *Мая Рогашка*

Добри практики за повишаване качеството на практическото обучение / *Надежда Илиева*

ГОДИШНО СЪДЪРЖАНИЕ

3-ти (31,2%) съобщава, че е склонен да пропуши през следващата година. Около половината от децата пушачи изразяват желание да откажат цигарите (49,1%). Това желание изразяват единакъв брой момчета и момичета. Опитите за отказване са неуспешни при 57,8 % от тях.

Въвличане на цялото общество, стриктното прилагане на законите за продажба на тютюневи изделия, обучение на търговците на гребно и обучение по проблемите на тютюнопушенето в училище са мерки, които могат да намалят разпространението и употребата на тютюнопушенето сред погрестващите, но доказано най-ефективни са програмите за отказване на цигарите за погрестващи, базирани в училищата. Важно въздействие върху моделите на поведението, свързани с тютюнопушене, имат интерактивните обучителни методи и методът „връстници обучават връстници“, както и изграждане на подкрепяща среда, получаване и ефективно използване на обратна връзка.

Предпоставки и начини за въвеждане на добрата практика

След направено проучване сред учениците на 1. СУ със съдействието на училищния психолог представителите на Ученическия съвет и ученици от 12.^а клас установяват, че 65% от учениците от VI до XII клас определят себе си като пушачи. От тях по-голям процент са момичета на възраст 14 – 18 години. Около 30% от пушачите имат желание да откажат цигарите, като посочват следните причини: натрупани голям брой неизвинени отсъствия заради закъснения, свързани с тютюнопушене; недостатъчно и непълноценно хранене, заради средства, отделени за закупуване на цигари; пожълтяване на зъбите и неприятен дъх; лесен преход от цигари, свити с тютюн, към цигари с марихуана; загъхване и прилошаване. Проучването показва, че учениците пушачи са и с по-нисък успех в училище.

Резултатите от проучването водят до извода, че учениците от 1. СУ имат нужда от подходяща информация, подкрепа и позитивна мотивация, както и създаване на условия за постоянство в усилията да намалят или откажат цигарите. Отказването от нездравословен навик не може да стане за един ден, но може всекидневно да се правят малки и ползотворни крачки към постигане на целта. Още повече че юношеството е ключов период в развитието на човека и усвоените по това време поведенчески модели са определящи за здравето и качеството на целия човешки живот. В тази възраст доказано най-успешен е моделът „връстници обучават връстници“ и затова група доброволци от XII.^а клас решават да преминат обучение при медицинската сестра и училищния психолог и да се заемат със задачата чрез програма от дейности да помогнат на учениците, които искат да намалят или да се откажат от тютюнопушенето.

Така се ражда идеята за провеждане на ученическа кампания „Тютюнопушене или здраве – изберете сами“, която да осигури на учениците от 1. СУ подкрепа и възможност да се справят с нездравословните навици, свързани с тютюнопушенето.

Представяне на добрата практика

Ученическата кампания „Тютюнопушене или здраве – изберете сами“ в 1. СУ се проведе в периода декември 2016 – април 2017 година с основна цел да се представят на учениците знания, умения и средства за справяне с никотиновата зависимост; да бъдат придобити умения за преодоляване на физиологичните механизми и социалния контекст, свързани с тютюнопушенето. Тази кампания е част от Плана на координационния съвет на училището за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на учениците и за превенция на зависимостите.

Кампанията стартира с изработване на информационни табла и поставянето им на възлови места в училището. През м. декември представители на Ученическия съвет и XII.^б клас, който беше провъзгласен за „клас без тютюнев дим“, запознаха учителите със същността и целите на инициативата „Тютюнопушене или здраве – изберете сами“. С участието на ученици доброволци кампанията беше популяризирана чрез презентации и обяснена сред учениците, учителите и родителите.

Бяха изработени анкети с цел проучване на ситуацията с тютюнопушенето в 1. СУ, отправен беше апел към всички пушачи, които искат да намалят или да откажат цигарите, да се включат в групи за собствен опит, в които да споделят, да получават информация, подкрепа и да следват определена програма за отказване от този вреден навик. Създаде се група от 10 доброволци, които след обучение се подготвиха да оказват конкретна помощ на желаещите да се справят с тютюнопушенето. Сформираха се две групи с общ брой 16 ученици от VIII до XII клас, които се включиха в програмата. За отчитане на ефективността на кампанията в началото (месец декември) и в края (месец април) участниците попълниха индивидуален въпросник (приложение).

На базата на споделената информация от учениците, които желаят да намалят или да откажат цигарите, бяха изработени индивидуални програми от шест стъпки.

1. Въвеждане на дневник на пушача, където се отбелязва кога, къде, колко цигари, в каква ситуация, както и причините за пушенето.
2. Определяне на дневен лимит от цигари – постепенно намаляване на броя цигари за ден, разделяне на цигарите в отделни кутии, да се носят толкова, колкото лицето е решило да изпуши, пушене на половинки и т.н.
3. Премахване или ограничаване на факторите, които провокират тютюнопушенето.
4. Намиране на заместители на пушенето – спорт, книги, гъвки, кино, разходка сред природата, игри, хобита, приятелства.
5. Награждаване за волята – със спестените от цигари средства да се купят желани и полезни неща
6. Релаксиране, спорт, пълноценно хранене.

През този период се проведеха и туристически походи, в които участваха и участниците в програмата за отказване и ограничаване на тютюнопушенето. Ефектът от преживените емоции даде своето отражение върху решението на участниците да отделият повече от свободното си време за дейности сред природата, а резултатът е изготвяне на маршрути и график за провеждане на туристически походи до известни природни и антропогенни забележителности около София през следващата учебна година.

В обособения към в училището за поставяне на материалите от кампанията беше поставено информационно табла относно програмата „София – Европейска столица на спорта 2018 година“ за съпътстващи спортни и училищни събития, както и възможности за включването в тях.

Беше изготвен график за използване на басейна и фитнеса на училището от участниците в кампанията. Дейностите по кампанията популяризирахме на информационни табла.

Всички дейности по кампанията са осъществени на принципа на доброволчество то с участието на ученици от 1. СУ и с пълната подкрепа на учителите и ръководството на училището.

Отчитането на резултатите от кампанията се осъществи през последната седмица на месец април в присъствието на ученици, учители и родители.

Резултати, приложение и развитие

Предварителните очаквания, че предвидените по кампанията дейности ще представят на учениците знания, умения и средства за справяне с никотиновата зависимост, което ще доведе до намаляване или отказване на цигарите, бяха потвърдени и доказани след отчитане на резултатите от експерименталното проучване в контролната група от 16 ученици. Сравнителните таблици (приложение 3) показват, че за 5 месеца е намалял броят изпушени цигари за денонощие при всички ученици от групата, а двама ученици са се отказали от тютюнопушенето; сведен е до 0% броят на учениците, които

пушат сами вкъщи или на път за училище; увеличил се е броят на учениците, които пушат само в приятелска компания в почивните дни; намалял е броят на пушеците през междучасията; намалял е броят на учениците, които пушат, защото смятат, че с това стават по-популярни, както и на тези, които пушат, защото смятат, че цигарите ги успокояват; увеличил се е броят на тези пушачи, които смятат пушенето за вреден и безсмислен навик; всички, намалили цигарите, съобщават, че разполагат с повече пари и могат да си купуват повече храна или други желани неща; при всички ученици се забелязва увеличаване на любимите занимания в свободното време; всички анкетирувани съобщават, че няма промяна в популярността им в училище след намаляване или отказване на цигарите.

Реализираните дейности по кампанията промениха до голяма степен вредните навици, свързани с тютюнопушенето на учениците, и поставиха началото на устойчив здравословен модел за справяне, съчетан с двигателна култура. Знанията по разглежданите проблеми, придобити от участниците в проекта, и натрупаният опит изградиха у тях култура за здравословен живот. Продуктите, изработени от участниците – постери, презентации и диплянки от проведените дейности, допринесоха за популяризиране на здравословния модел за справяне със зависимостите и до увеличаване броя на желаещите да приложат модела на практика. Към Ученическия съвет на училището е създаден постоянен екип по здравословен начин на живот, който ще организира всяка година дейности за информация и подкрепа на всички ученици, които искат да приложат здравословния модел за справяне със зависимостите.

Пълния текст четете в сп. „Професионално образование“; кн.6, 2017 г.

Отношението към красивото на Владимир Соловьев

*Откъс от „Красотата и любовта в света
на Владимир Соловьев“*

Добромир Добрев

Шуменски университет „Епископ Константин
Преславски“

В отношението си към красивото Владимир Соловьев изхожда от позицията на цялостното знание („целно знание“). Задачата на мисълта е да разбере всичко като едно цяло, да разбере света като всеединство. Нещо повече, Соловьев желае това да се осъществи не само теоретически, но и в самия живот. Взаимното проникване между Абсолютното и относителното (човешкото) съставя задачата на цялостното творчество или „свободната теургия“. В него единството и безусловното съдържание на съществуващото трябва да се явят като красота. В този смисъл, естетиката се явява необходима съставна част във философията на Соловьев наравно с етиката и теоретическата философия. Той не се примирява с характерния за своето време завои от вратата в смисъла на Вселената към неутрално позитивистката представа за света като вместилище на наличните вещи, оформени в съответствие със своите качества и функции. Завои от идеализма към феноменализма. Тази промяна не хармонира с традицията, която наследява Соловьев, а именно за Космоса като образец за всеки художник. Разбира се, това наследство той развива в посока към християнската есхатология, търсеца красотата на една „нова земя“ под едно „ново небе“.

В пълно съответствие с философията на всеединството Соловьев в естетиката си търси преобразуването на цялата природа, на целия тварен свят. Това го отличава от платонизма, където прекрасното не напуска идеалния свят и не преобразува земното битие. Напротив, за руския автор въпросът за красотата е практически въпрос за спасението на материалния свят. Не може да не се забележи връзката с мисълта на Достоевски за красотата, която ще спаси света. Соловьев поставя точно тази мисъл за мото на статията си „Красотата в природата“.

В самото начало на статията е уточнено, че естетически прекрасното трябва да води към реално преоб-

Заглавието е на редакцията

www.philosophy.azbuki.bg

Главен редактор
Проф. д-р Георги Апостолов
E-mail: apstiv@swu.bg

Редактори
Д-р Атанаска Чолакова
0889 22 20 42

Николай Кънчев
0888 81 56 45
Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: philosophy@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Философия“, кн. 4/2017:

ИСТОРИЯ НА ФИЛОСОФИЯТА

Хегел и Байрон. Диалог между
„Феноменология на духа“ и мис-
терията „Каин“ / Деян Пенчев

МЕТАФИЗИКА

Types of Rationality – Genesis
and Overcoming of Alienation (The
Contradiction) / Georgi Donev

ФЕНОМЕНОЛОГИЯ

Върху обектите на времезъзна-
нието / Коста Бенчев

**ЛОГИЧЕСКИ
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА**

Моделиране на истината в логическото пространство / *Силвия Кръстева*

**ФИЛОСОФИЯ
И РЕЛИГИЯ**

“God’s Elect Nation” Myth: Religious and Secular Dimensions / *Nonka Bogomilova*

The Russian Orthodox Church: Building a Doctrinal National Identity in the Beginning of the 1990s / *Heta Hurskainen*

**ФИЛОСОФИЯ
НА ИЗКУСТВОТО**

Красотата и любовта в света на Владимир Соловьев / *Добромир Добрев*

Sherry by Eliane Lima (USA, 24 m. 2017) / *M. Kennedy Volcofsky*

НОВИ ЗАГЛАВИЯ

Наистина, философията, кому е нужна? / *Желязко Стоянов*

ГОДИШНО СЪДЪРЖАНИЕ

разуване на действителността. Именно от действителността, от природата Соловьев започва своя анализ на красивото. Същността на красотата трябва да се разбере преди всичко в нейните действителни налични явления.

„От двете области на прекрасните явления – природата и изкуството – ние ще започнем с тази, която е по-широка по обем, по-проста по съдържание и естествено (в порядъка на битието) предшества другата. Естетиката на природата ще ни даде необходимите основания за философията на изкуството“ (Solovuyov, 1991: 33).

В природата Соловьев търси доказателства за красотата като обективна сила. Той дава примера с елмаза, който по своя химичен състав е обикновен въглен. Но елмазът е красив и се ценя високо, докато никой няма да вземе обикновен въглен за украшение. Ясно е, че красотата е нещо особено, специфично, независещо пряко от материалната основа на явленията. Често пъти прекрасните предмети са свършено безполезни и въпреки това високо се ценят от хората.

„Каквито и да са нейните материални елементи, формалната красота винаги заявява за себе си като чиста безполезност. Но тази чиста безполезност високо се ценя от човека, а както ще видим по-нататък, не само от него. И ако тя не може да се ценя като средство за удовлетворяване на едни или други житейски или физиологически потребности, значи тя се ценя като цел сама по себе си“ (Solovuyov, 1991: 35).

Красотата в житейския и практически смисъл е чиста безполезност; но въпросът заради какво се ценя тази безполезност, остава. В обществото винаги има хора, подобни на героя от „Бесове“ С. Верховенски, за когото красотата е над всичко.

„... аз пък заявявам, че Шекспир и Рафаел стоят по-горе от младото поколение, по-горе от химията, ако щете по-горе от цялото човечество, защото те са вече плод, узрял плод на цялото човечество и може би най-свършеният плод изобщо. Защото формата на красотата вече е намерена и не знам дали бих пожелал да живея без нея по-нататък... човечеството и без наука може, и без хляб дори може, и само без красотата ще загине, защото няма да има какво да прави на този свят“ (Dostoevsky, 1997: 473).

Достоевски не е самотник, издигнал красивото в култ, тази традиция в руската философия се споделя както от Константин Леонтиев, така и от В. Соловьев. Все още обаче не сме намерили отговора на поставения вече въпрос – кое кара хората да ценят високо тази чиста безполезност. Нека проследим примерите, които дава Соловьев. Става дума за известния вече пример с елмаза и за още един пример с пеенето на славея и звуците на разгонена котка.

Красотата на елмаза не е свойство на неговото вещество (тъй като това е същото вещество както при каменния въглен). Ясно е, че тази красота зависи от играта на светлинните лъчи в неговите кристали, т.е. красотата е резултат от съчетаването на две начала – кристалите на елмаза и светлинните лъчи. Това дава основание на Соловьев да изкаже едно фундаментално определение за красотата – като преобразование на материята чрез възплащаване в нея на друго свърхматериално начало. Разбира се, това определение не може да се заглъбочава и изпълва със съдържание, но същността му при Соловьев остава неизменна не само при определяне

на прекрасното в природата, но и в изкуството. Определението е в сила и при пеенето на славея, където материалният полов инстинкт е облечен във формата на стройни звуци. В този случай звуковото изразяване на половата страст скрива нейната материална основа; може да се слуша птицата, да се получава естетическо удоволствие от нейното пеене, без да се мисли за това, което я кара да пее. По същия начин, когато се любуваме на блясъка на брилянта, ние не мислим за химическия му състав. Песента на славея е преobraжение на половия инстинкт, освобождаването му от грубия физиологичен факт. Не може да се отрече, че звуците на разгонената котка изразяват същия душевно-телесен мотив, с тази разлика, че гразнят, а не доставят естетическо наслаждение. Всъщност котешката музика изразява неконтролирания физиологичен афект. Тук изцяло преобладава материалният мотив, докато в първия случай (славеят) той е уравновесен с идеалната форма. Може да се твърди, че красотата е действителен факт, резултат от естествените процеси, извършващи се в света. Така се стига до твърдението, че красотата в природата е въплътена идея.

„Красотата, или въплътената идея, е по-добрата половина от нашия реален свят, именно тази негова половина, която не само съществува, но и заслужава да съществува“ (Solouyov, 1991: 41 – 42).

Въобще за Соловьев идея е това, което само по себе си е достойно да съществува. Оставайки верен на своята философия на всеединството, той дава следното определение за идея или достоен вид битие. „Тя е пълна свобода на съставните части в свършено единство с цялото“.

Отстоявайки парадоксалната според някои мисъл, че природата не е равнодушна към красотата, Соловьев разглежда цялата биологическа история като бавно и болезнено раждане. Например всички допотопни чудовища – плезиозаври, ихтиозаври, птеродактили и др., не са заслужили одобрението на твореца и е трябвало да отстъпят място на по-уравновесени и хармонични форми.

Възможно е в природата да срещнем безобразни форми, но те обикновено се явяват преходни стадии в развитието.

Главната причина за съществуването на некрасивите животински видове е преобладаването в тях на материята над формата. В широк план, това е съпротивата, която материалната основа на живота, на различните стадии на зоогенетическия процес, оказва на организиращата сила на идеалното космическо начало.

В този смисъл, космическият художник, знаейки че основата на животинското тяло е безобразна, всячески се старая да я украси. Тук са впрегнати и неговите „тайнствени внушения“, които наричаме инстинкти.

Соловьев настоява, че естетическият мотив е независим от утилитарни цели и че това е в сила и за животинското царство. Според него многобройните наблюдения на Дарвин доказват точно това.

Става дума за примерите, които дава Дарвин с различни видове пеперуги, птици, риби. Тези примери Соловьев подробно изследва, за да докаже тезата си за автономността на естетическия мотив.

Разглеждането на целия световен процес през призмата на естетическото повдига редица въпроси. Спецификата на това изследване изисква непременно да се изясни отношението между доброто и красивото. Възможно е следното възражение срещу тази връзка: „Доброто и истината, ще каже строгият моралист, не се нуждаят от естетическо въплъщение. Да се прави добро и да се познава истината – повече не е нужно“ (Solouyov, 1991: 74).

Не трябва да се забравя обаче, че по този начин се отчуждава нравственото начало от материалното битие. Нуждата от взаимодействие и координация между нравственото и материалното е неоспорима. Това взаимодействие може да се осъществи и без естетиката, като господство на духа над материята. Така отново се стига до постановката, че доброто не се нуждае от красота. Соловьев счита, че с такова твърдение се отнема пълнотата на самото добро. При доброто се търси не победа на едно начало над друго, а солидарност на всички начала. Нравственият порядък трябва да се опира на материалната природа, за да я разглежда като среда за своето съществуване. Тази среда, т.е. вещественото битие, може да се приобщи към нравствения порядък само чрез просветлението и одухотворението си, казано по друг начин – чрез красотата. Тя, красотата, е нужна за тържеството на духа в материалния свят.

Наблюдавайки красотата в природата, не е трудно да се установи, че тя е далече от изискванията за свършенство. Разбира се, могат да се открият общите очертания на красивото, но повърхностно и откъм външната му страна. Природната красота само прикрива в определена степен несвършенството на материалното битие, тя не успява да проникне, да го обхване в неговата цялост. Поради това тази красота се запазва неизменна само чрез кръговрата на природата, в живота на рода. Отделните форми и индивиди загиват, заменияни от следващите поколения. Тези отделни прекрасни явления и същества остават във властта на материалния процес, който първо унищожава красотата, а след това – и самото явление.

Но за Соловьев светът не е завършен. Преминавайки през космическото изграждане, той продължава да се твори в човешката история. Това, което не може да се постигне от физическия

живот, трябва да се реализира със средствата на човешкото творчество. Природната красота не преодолява отдалеността и разкъсаността на елементите на световното цяло. Тази красота не може да преодолее времето и смъртта.

Подобна задача е по силите само на човека. Духовното преобразуване на света може да се постигне само с усилията и вдъхновението на човешкото творчество.

Оттук произтича и задачата на изкуството. Соловьев разглежда тази задача в три посоки. На първо място, обективация на тези дълбоки вътрешни качества на живата идея, които не могат да се изразят от природата. На второ място, одухотворение на природната красота и чрез това осъществяване на третия елемент – увековечаване на нейните индивидуални явления. Това е пътят, по който физическият живот се превръща в духовен живот.

„Свършеното възплъщение на тази духовна пълнота в нашата действителност, осъществяването в нея на абсолютната красота или създаването на вселенски духовен организъм, е висша задача на изкуството“ (Solovuyov, 1991: 83).

Изкуството трябва да възплъти абсолютния идеал не само във въображението, а и в действителността. Това означава, че изпълнението на тази задача съпада с края на целия световен процес. Докато историята прогълтва, ние ще наблюдаваме само отделни проявяващи се на свършената красота.

Придържайки се към подобни възгледи за изкуството, Соловьев остро възразява срещу концепцията за „чистото“ изкуство и естетическия сепаратизъм. Когато привържениците на тази концепция отхвърлят връзката на изкуството с останалите сфери на човешката дейност, те нарушават идеята за всеединството. Всяка една дейност на човека, в това число и изкуството, трябва да бъде погълната на крайната цел на историческия процес. За Соловьев посоката на историческия процес не подлежи на съмнение.

„Независимо от всички колебания и криволичения на прогреса несъмнено е, че историята върви от людоестество към човеколюбие, от безправие към справедливост, от враждебно разпокъсване на отделните групи към всеобща солидарност“ (Solovuyov, 1991: 93).

Бавно, понякога мъчително, човечеството се обединява около християнската култура и у него укрепва съзнанието за всемирно единство и солидарност. По такъв начин историята има своя цел и тази цел е добре известна – всеобща солидарност и всеединство. Подобен възглед напълно лишава от основание претенциите за „чисто“ изкуство. За Соловьев значение има не изкуството заради самото изкуство, а изкуството, осъществяващо пълнотата на живота.

„Отхвърляйки фантастичното отчуждение на красотата и изкуството от общото обичание на световния живот, признавайки, че художествената дейност няма в самата себе си някакъв висш предмет, а само служи на общата жизнена цел на човечеството – така правим първата крачка към истинската положителна естетика“ (Solovuyov, 1991: 95).

Според някои изследователи в разсъжденията си за изкуството Соловьев рисува една грандиозна естетическа утопия.

За да се разбере нейната същност, трябва да се разгледат по-подробно работите на Соловьев, свързани с любовта и преобразяващата сила на Ероса. При Соловьев художественото вдъхновение и любовният патос се характеризират по много близък начин. И едното, и другото са разгледани като пророчество за бъдещето – пророческо съзерцание на красотата през преходния образ на света и през емпириката на любимото същество.

Според Галцева и Родненская (Galtseva, R. & I. Rodnynskaya, 1991: 17) утопическият момент в разсъжденията на Соловьев се появява като следствие от теургическия импулс. Пример за това са мислите на Соловьев в „Смисълът на любовта“ за това как човекът е дължен да твори своето женско допълнение.

„Както Бог твори вселената, както Христос създава църквата, така и човек е дължен да твори и създава своето женско допълнение“ (Solovuyov, 1991: 140).

В този случай влюбеният е като художника, с тази разлика, че е премината границата на изкуството и се твори върху жив материал. Финалът в двата случая е подобен – обезсмъртяване на предмета на творчеството или предмета на любовта. В по-широк план, това е тържество над смъртта в природната вселена.

В много отношения гениалният мечтател Соловьев продължава делото на своя предшественик Николай Фьодоров. Възкресението, като общо дело, без съмнение е привлекателна за Соловьев идея. Четейки обаче „Смисълът на любовта“ и „Жизнената грама на Платон“, виждаме, че там липсва характерната за Фьодоров прямота на изказа. Соловьев приема богочовешкия процес в своята схема, но в един по-завоалиран вид, отколкото Фьодоров. Това ни дава основание да посочим някои особености при Соловьев, които карат изследователя да твърди, че той по-скоро се състезава с Фьодоров, отколкото продължава неговия проект. На първо място, трябва да се отбележи, че Фьодоров разчита за силата на науката, която ще победи природата. Соловьев при осъществяването на великата богочовешка идея се опира на изкуството, надхвърляло своята обичайна рамка. Той категорично не приема идеята за победа над природата, тъй като такава победа би изключила природата от процеса на всеобщата солидарност.

Стихията не се побеждава, а се просветлява и одухотворява, търси се всеобщото съгласие.

Другото важно различие между двамата е акцентът върху силата, която ще стимулира богочовешкия процес. И двамата говорят за силата на любовта.

При Фьодоров обаче се различава на синовната любов, на дълга на синовете към мъртвите бащи. Соловьев също поставя любовта в центъра, но това е друг тип любов. Спасителното дело е възложено на половата любов, надарена не само с нравствена, но и с мистическа сила.

„Свършеното съединение на двамата възстановява цялостния образ на човека андрогин, който, преодолявайки недостатъците от раздельното съществуване на половете, получава безсмъртие“ (Galtseva, R. & I. Rodnynskaya, 1991: 18)

По такъв начин на натуралистическия техницизъм на Фьодоров е представена алтернатива и това е художествено-мистическата интуиция на Соловьев.

Соловьев отхвърля традиционната представа за половата любов, разбирана като средство за размножаване на рода. Проследявайки редица примери с риби, земноводни, влечуги, птици и млекопитаещи, той твърди, че половата любов и размножаването се намират в обратна пропорционалност, т.е. колкото е по-силно едното, толкова е по-слабо другото. Така в самото начало на статията си „Смисълът на любовта“ Соловьев прави много важен извод, който ще му послужи по-късно при определяне функцията на половата любов. Следващата стъпка е твърдението му, че нито в общата, нито в свещената история половата любов не оказва съществено значение. На тази основа е направен изводът, че нейното положително значение трябва да се търси в индивидуалния живот.

Не може да се отрече, че основно начало в индивидуалния живот на човека е егоизмът. Този егоизъм не може да бъде преодолян само с теоретическо осъзнаване на истината, т.е. на всеединството. Необходимо е друга битийна сила, противоположна на егоизма.

„Истината, като жива сила, овладяваща вътрешното същество на човека и действително извеждаща го от лъжливото самоутвърждаване, се нарича любов. Любовта, като действително отстраняване на егоизма, е истинското оправдание и спасение на индивидуалността“ (Solovuyov, 1991: 112).

Отсъствието на разумно съзнание при животните превръща истината, реализираща се в любовта, във външна за тях сила. Тази сила ги използва като слепи оръдия за изпълнение на природните цели. В този случай любовта се явява едностранно тържество на родовото начало над индивидуалното. При човека нещата са поставени по принципно различен начин. Както беше казано, смисълът на човешката любов е в спасението на индивидуалността. На това основание според Соловьев може да се обясни и смисълът на половата любов.

Човек може да достигне до единство с другия, ако премахне в съзнанието и в живота си вътрешната граница, която го отделя от този друг. Това съвпада с постановката, че истинската индивидуалност представлява определен образ на всеединството. Егоизмът ни кара да признаем своето безусловно значение, но в същото време отрича безусловното значение на останалите. Собственият ни разум подсказва, че това е несправедливо; само любовта обаче фактически ликвидира това несправедливо отношение, карайки ни да признаем значението на другия.

„Познавайки в любовта истината на другия, не отвлечено, а по същество, пренасяйки на практика центъра на своя живот зад пределите на своята емпирическа особеност, ние по този начин проявяваме и осъществяваме своята собствена истина, своето безусловно значение, което се състои в способността ни да преминаваме зад границите на своето фактическо феноменално битие, в способността да живеем не само в себе си, но и в другия“ (Solovuyov, 1991: 115).

Това може да се постигне само чрез половата любов и тази е причината тя да бъде високо ценена от Соловьев.

В сравнение с другите видове любов (родителска любов, патриотизъм, любов към човечеството, към науката и др.) половата се отличава с по-висока интензивност и с възможност за пълна и всеотна взаимност. Поради тази причина Соловьев се заема със задачата да разясни как половата любов може да се реализира в пълен обем.

Реалността показва, че любовта бързо идва и си отива, без да оставя след себе си нещо съществено. Тук трябва да се уточни, че за Соловьев раждането на деца не е характеристика на любовта; деца могат да се раждат и да бъдат обичани, без техните родители да са били влюбени.

Признавайки, че идеалният смисъл на любовта не се осъществява в действителността, Соловьев в същото време е против на основата на този факт да се признае любовта за неосъществима. Това, че тя не е намерила своята реализация досега, не означава, че няма да получи обективация в бъдеще. Философът дава пример с възникването на разума, за който също са били нужни продължителни световни периоди.

Всъщност задачата на любовта е в постигането на такова съчетание от две ограничени същества, които би създадо една абсолютна идеална личност. В тази задача според Соловьев не се съдържа никакво противоречие. Тя произтича от необходимостта човешката форма да се възстанови в своята цялост, за да може да се изпълни с абсолютно съдържание, т.е. вечен живот.

Пълния текст четете в сп. „Философия“, кн.4, 2017 г.

Предприемачеството като основен фактор за конкурентоспособност

*Откъс от „Предизвикателствата за
младите хора пред европейската програма
„Еразъм+“*

Юлия Дончева

Русенски университет „Ангел Кънчев“

Създаването на знание – ключ към всеки успех

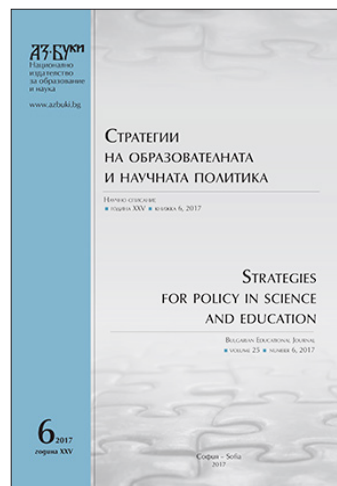
Създаването на знание се базира на идеята, че то се създава и разширява посредством социалното взаимодействие между индивидите, членовете, обучаваните и обучаващите.

В задълбочено монографично изследване от 2010 година П. Костова констатира следното: „...целесъобразно е да се засили теоретико-методическата и практическата подготовка на студентите и учителите като мениджъри на различни равнища в образователната сфера по проблемите на организационната култура и организационното развитие, организационното поведение и организационния климат, организационния стил и мениджърската компетентност“ (Kostova, 2010: 348).

В научните публикации предприемачество и иновации често пъти се отъждествяват, защото и за двете са необходими идеи и мотиви. Необходима е и иновационна култура, чрез която тези идеи да бъдат реализирани: „Понятието иновация се свързва с ново приложение на знания, умения и технологии в нови области и в този смисъл, напълно съответства на буквалния превод на думата от латински “in” – във, “novatio” – новост. В този аспект иновационната култура може да се разглежда като реална способност на човека, групата или обществото да създават и възприемат новости и ги превръщат в нови продукти, процеси или услуги“ (Petrova, 2013: 60).

За жалост, в сферата на образованието думите предприемачество и иновации не са сред най-срещаните, напротив: „Да се създават иновации, е по-скоро въпрос на унат, а не на наличие на съмишленици и подкрепяща среда, включително на по-високо управленско равнище (общинско и регионално). Чудно ли е, че няма известни учители новатори или новаторски училища? Иновациите

Заглавието е на редакцията

www.strategies.azbuki.bg

Главен редактор

Проф. д-р Ирина Колева
E-mail: kolevaira@gmail.com

Редактор

Д-р Албена Симова
0889 88 21 83

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: strategies@azbuki.bg

**Съдържание
на сп. „Стратегии
на образователната
и научната политика“,
кн. 6/2017:**

РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Значимостта на ученето: анализ на връзките между гледните точки на ученици, родители и учители / *Илиана Мирчева, Елена Джамбазова, Снежана Радева, Деян Велковски*

Рефлексивна картина за социално включване на уязвими етнически общности и групи у нас (върху примера на образователните институции в община Стралджа) / *Ирина Колева*

**НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
И ПАРАДИГМИ**

Предизвикателствата за младите хора пред европейската програма „Еразъм+“ / *Юлия Дончева*

Theoretical Grounds of Choosing and Designing Special Software to Teach Children with Minor Mental Retardation / *Efstratios Pantelis*

ХРОНИКА

Национална научна конференция по случай 55-годишнината на педагогическото образование в Смолян и 20-годишнината на Филмала към ПУ „Паисий Хилендарски“ / *Нина Герджикова*

**ОЦЕНЯВАНЕ
В УЧИЛИЩНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ**

Възприятия и нагласи на учениците по важни обществени въпроси (данни от международното изследване на гражданското образование – ICCS 2016) / *Светла Петрова*

Модулът на PISA 2015 „Решаване на проблеми в сътрудничество“. Концепция на изследването, анализ на резултатите и примерни въпроси / *Светла Петрова*

ГОДИШНО СЪДЪРЖАНИЕ

стават възможни благодарение на усилията и инака на отделните чудати – самотници („хвърчащите хора“ – учители или управленци)... И остават неизвестни, затворени в локалната си социална общност, нерядко агресивно и нечестоплътно подлагани на съмнение и отрицание“ (Porkoshev, 2011: 16).

Европейският съюз насърчава предприемачеството като основен фактор за конкурентоспособност и подкрепя значимостта на европейската предприемаческа култура и нейното развиване чрез изграждането на правилна нагласа и предприемачески умения. Препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 2006 г. относно ключовите умения за учене през целия живот включва предприемачеството като едно от осемте ключови умения. Факт е, че повечето европейски държави все по-активно насърчават обучението по предприемачество. В доклад, публикуван от Европейската комисия, се казва, че в осем държави (Дания, Естония, Литва, Нидерландия, Швеция, Норвегия, Обединеното кралство – Уелс, и Белгия – фламандската част) са в ход специални стратегии за насърчаване на обучението по предприемачество, а в други 13 държави (Австрия, България, Гърция, Исландия, Испания, Лихтенщайн, Полша, Словакия, Словения, Турция, Унгария, Финландия и Чешката република) този вид обучение е включено в националните стратегии, насочени към ученето през целия живот, младежта и растежа. Половината европейски държави провеждат образователни реформи, включващи разширяване на обучението по предприемачество. Общо 31 европейски държави и 5 региона попадат във фокуса на доклада, озаглавен „Обучение по предприемачество в училищата в Европа“. Половината от тях са включили предприемачеството в учебния план за основното и средното образование в рамките на задължителни предмети, като икономика и социални науки. В две държави (Литва и Румъния) предприемачеството се преподава като отделен задължителен предмет. Придобиването на конкретни предприемачески умения е формулирано като цел в четири държави (Литва, Румъния, Лихтенщайн и Норвегия).

Необходимостта от подобряване на предприемаческите и новаторските способности на гражданите беше изтъкната също така в три от водещите инициативи в рамките на „Европа 2020 – Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“: „Съюз за иновации“, „Младежта в движение“ и „Програма за нови умения и работни места“. Разгръщането на творчеството и иновациите, включително предприемачеството, на всички равнища на образованието и обучението също представлява дългосрочна цел за стратегическата рамка за европейско сътрудничество „Образование и обучение 2020“. Като част от този процес, през 2011 г. Комисията създаде работна група по въпросите на обучението по предприемачество. Групата е съставена от експерти от 24 държави, както и от представители на бизнеса и синдикатите. Целта ѝ е да подпомага усилията на държавите членки за въвеждането на обучение по предприемачество и да направлява действията на Комисията за насърчаване на този вид обучение. Преди края на 2013 г. екипът ще изготви насоки за провеждането на политики за обучение по предприемачество. В тази връзка Андрула Василу – комисар по въпросите на образованието, културата, многоезичието и младежта, заяви: „Обучението по предприемачество е стимул за растеж и извор на вдъхновение за бъдещите предприемачи. Ако Европа иска да остане конкурентоспособна, тя трябва да инвестира в гражданите си, в техните възможности да се приспособяват и да бъдат новатори. За тази цел ние трябва да съдействаме за реална промяна в нагласите“.

сата в Европа към възприемане на предприемачески подход, а това започва с пробуждане на предприемаческия дух още от ранните етапи на обучение.“ Данните в доклада сочат, че обучението по предприемачество има ясно определено място в учебните планове в двете трети от наблюдаваните държави. Макар предприемачеството да не се преподава като отделен предмет в началните училища, половината държави са си поставили учебни цели, свързани с възпитаване на предприемачески подход и усвояване на умения, като инициативност, поемане на риск и творчески дух. Според данните дванадесет държави подкрепят инициативи във връзка с обучението по предприемачество, например разгръщане на по-тясно сътрудничество между образованието и бизнеса и създаване на малки предприятия, ръководени от учаци се. Специална подготовка за преподавателите в тази област обаче се предлага само във фламандската част на Белгия, България и Нидерландия. Едва една трета от европейските държави предоставят централизирани насоки и учебни материали за обучението по предприемачество. В тази връзка, споделяме напълно думите на Е. Петрова, че: „Иновационният процес обхваща многообразие от дейности, които се изпълняват от организации с различна компетентност и управленско равнище и се изследват комплексно в рамките на иновационна система, която ги обединява. *Националната иновационна система* може да се определи като мрежа от институции от публичния и частния сектор, чиято дейност и взаимовръзка е подчинена на целта да инициират, въвеждат, променят и разпространяват нови технологии“ (Petrova, 2013: 125).

В България учебна програма за задължителна професионална подготовка по предприемачество за всички икономически специалности и професии има още от 2005 година. Тя е утвърдена със заповед № РД 09-872/20.06.2005 г. на министъра на образованието и науката. В нея е записано: „Съдържанието на учебния предмет създава възможности за усвояване на основополагащи познания и отчасти умения по започването на нов бизнес и успешното управление на малки, средни и големи фирми. Логиката на съдържанието на учебния предмет позволява първоначално усвояването на знания и умения в областта на предприемачеството и стартирането на нов бизнес (изготвяне на бизнес план). След това се преминава към управлението на вече действаща фирма с отчитане на вниманието на нейните особености: размер, вид на бизнеса и т.н.

В учебния предмет се преплитат знания от различни направления (техника, маркетинг, информационни технологии, финанси), чието съчетаване с материали от настоящия учебен предмет трябва да се осъществи конкретно при преподаването му. Практическата ориентация на учебната дисциплина изисква използването на практически примери и технически средства за представяне на учебния материал.

Основната цел на обучението по учебния предмет е: учениците да получат основни познания и умения в предприемаческата дейност – най-вече при изготвянето на бизнес план за стартиране на бизнес и ефективно управление на вече действащи фирми от различен размер и вид бизнес“.

Какво е състоянието във вузовете? Студентите, обучаващи се в педагогическите специалности във висшите учебни заведения, по обясними причини **нямат** необходимите знания, умения и компетенции относно предприемачеството, иновациите и иновационния процес, макар в България да има програми, стратегии, планове в тази насока. За да подкрепим или отхвърлим това наше твърдение, реализирахме анкета за установяване на **ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ ПРОФИЛ** със следните показатели: *Мотивация за предприемачество* и *Самодостатъчност за осъществяване на предприемачество*. Към предприемаческия профил спадат и дименсиите – *Властови контрол* и *Влечение към предприемачество*, които в момента се проучват. Те ще бъдат обект, отчетен в друга публикация.

Обхватът на настоящото изследване е 154 студенти (вкл. и лица със специални потребности) от редовно и заочно обучаващите се в специалностите „Предучилищна и начална училищна педагогика“, „Начална училищна педагогика и чужд език“ и „Социална педагогика“, категория „Педагогика, психология и история“ в Русенския университет „Ангел Кънчев“. Важно е да се отбележи, че ръководството на Университета полага изключителни грижи за студентите от уязвимите групи, включително и тези със специални потребности, затова в анкетата им е отредено необходимото внимание.

Количествените данни са представени графично, както следва.

В процентно съотношение, разпределени по признак пол, са 18,2 % мъже и 81,8 % жени. Лицата със специални потребности са 3% от цялото изследване.

Графика 1. Процентно разпределени по признак пол, включително и лица със специални потребности

Разликите по показател *Мотивация за предприемачество* между мъже и жени не са големи, напротив. *Липса на мотивация* при мъжете се наблюдава 8,7%, при 8,5% при жените. *Колебаеща се мотивация* изразяват 28,7% при мъжете, при жените е 26,3%. *Слаба мотивация* 29,4% при мъжете, 30,1% при жените. И по показател *Силна мотивация* разликите отново са незначителни – при мъжете са 40,4%, а при жените 38,7%.

Данните за показател *Мотивация за предприемачество* са представени в графика 2.

Графика 2. Процентно разпределени на нивата по признак „Мотивация за предприемачество“

Количествените данни по показател *Самодостатъчност за осъществяване на предприемачество* са със следните количествени данни: *Липса на самодостатъчност* се наблюдава при 14,5% при мъжете и 18,7% при жените. *Колебаеща се самодостатъчност* се отчита при 25,8% при мъжете и 26,3% при жените. *Слабо изразена самодостатъчност* показват 27,9% при мъжете и 31,3% при жените. По показател *Силна самодостатъчност* за осъществяване на предприемачество процентното отношение, макар и слабо – 59,7%, е в превес на мъжете срещу 43,7% за жените.

Данните за показател *Самодостатъчност за осъществяване на предприемачество* са представени в графика 3.

Графика 3. Процентно разпределени на нивата по признак „Самодостатъчност за осъществяване на предприемачество“

Резултатите отговориха на много въпроси, но и поставиха още повече, които ни провокираха и на които предстои да отговорим чрез предстоящи изследвания и анализи по разглежданата тематика.

Програмите мотивират преподавателите в процеса на обучение към преобразяването на образователния процес в по-атрактивен, по-модерен и достъпен. Новите стратегии за обучение включват именно дейности с активно участие на учащите; работа по проекти, включително за разработване на местни и национални проблеми; симулативни игри с икономическа насоченост; дейности в полза на обществото; поемане на реални и практически значими отговорности за развитието на институцията.

Ще направим обобщението с думите на К. Манолов: „Системата на предприемачеството се пресича и взаимно прониква със системите на другите социални явления в обществото. То представлява една вселена или космос според термина на Фридрих Хайек от системите на явленията в него. Тази обществена вселена е галеч от представата за социален организъм – термин, дошъл от биологията, с който се обозначава природната локализация на живота. С понятието „система“ в социологията се локализира животът на дадено социално явление, в нашия случай на предприемачеството“ (Манолов, 2006: 38)

Изучаването на предприемачество и икономическа финансова грамотност *провокира младите хора да мислят критично, да творят, да решават проблеми и да са инициативни – умения, необходими за изграждането на успешни предприемачи, бизнес лидери и активни и отговорни граждани.* Чрез практически насочени дейности те превръщат своите идеи в реалност, влагат творчество и новаторство в работата си, поемат рискове и постигат целите си. Осъществяване в процеса на работа по програмите е, че се развиват умения, целящи повишаване на възможностите за личностна реализация – въображение, изобретателност, находчивост, оптимизъм, решимост да се успее, самоувереност, умения за общуване, умения за вземане на решения, откриване на възможности, индивидуалност, приспособяемост (адаптивност) и готовност за поемане на рискове, практически и теоретични знания за икономическите системи и институции.

Предприемачеството е нагласа, която е свързана много повече с личностни характеристики, като проактивност, иновативност, креативност и отговорност. Затова е полезно още в средното образование в учебните програми да навлизат модели на преподаване, които да развиват тези умения. Човек не може да бъде научен да бъде креативен, но може тази негова способност да бъде развивана.

Пълния текст четете в сп. „Стратегии на образователната и научната политика“; кн. 6, 2017 г.

Рекламна тарифа

на Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“

София 1113, бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. 5, тел.: 02/420-04-70, 02/420-04-71; azbuki@mon.bg; www.azbuki.bg

Вестник „Аз-буки“

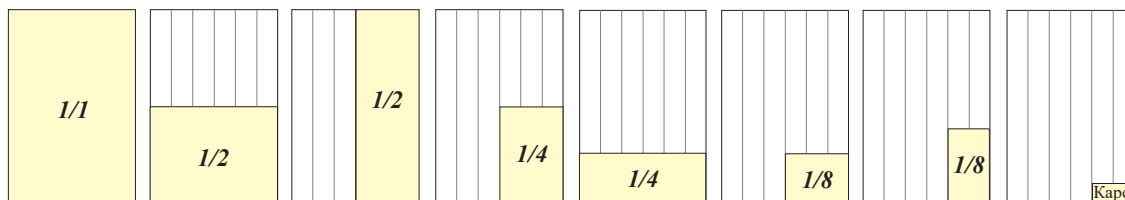
1. Стандартни карета на вътрешна страница:

Размер	Черно-бяло	+1 цвят	Пълноцветно
1/1 страница – 256 мм/388 мм	780,00 лв.	900,00 лв.	985,00 лв.
1/2 страница – 256 мм/194 мм – 125 мм/388 мм	410,00 лв. 410,00 лв.	460,00 лв. 460,00 лв.	510,00 лв. 510,00 лв.
1/4 страница – 256 мм/97 мм – 125 мм/194 мм	230,00 лв. 230,00 лв.	258,00 лв. 258,00 лв.	270,00 лв. 270,00 лв.
1/8 страница – 125 мм/97 мм – 83 мм/147 мм	115,00 лв. 115,00 лв.	129,00 лв. 129,00 лв.	135,00 лв. 135,00 лв.
каре (83 мм x 50 мм)	30,00 лв.	43,00 лв.	45,00 лв.

2. Цени за реклама на първа и последна страница – по договаряне

3. Влагане на стандартни вложки с тегло до 20 г – 80 лв. за 1000 бр.

4. Влагане на нестандартни вложки – по договаряне.

Научно-методическите списания на издателство „Аз-буки“

1. Цена за вътрешна страница

Размер	Черно-бяло	+1 цвят	Пълноцветно
1/1 страница	90 лв.	130 лв.	180 лв.
1/2 страница	50 лв.	70 лв.	90 лв.
1/4 страница	30 лв.	45 лв.	70 лв.

2. Цена за реклама на втора, трета или четвърта корица – по договаряне.

3. Размер на една печатна страница в списанията на НИОН „Аз-буки“:

а. Обрязан формат: 167 мм x 233 мм

б. Необрязан формат: 171 мм x 240 мм

4. Влагане на вложки – по договаряне.

Забележка:

Всички посочени цени са без ДДС.

Отстъпки при брой и обем публикации или комбинирана реклама в няколко издания на издателство „Аз-буки“ – по договаряне.

Тарифата е в сила от 1 юли 2017 г.